

● Boekbespreking

KLAAS SPRONK

Lezen en laten lezen

Gelovig omgaan met de Bijbel

Arnold Huijgen
Uitgeverij KokBoekencentrum
Utrecht 2019
240 bladzijden, € 19,99
ISBN 978 90 239 5869 7

De schrijver is hoogleraar systematische theologie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn en dus nauw betrokken bij de opleiding van predikanten voor de Christelijk Gereformeerde Kerken. De leden daarvan vormen ook de doelgroep van dit boek. Huijgen richt zich tot de gelovige lezer. Die wil hij helpen in deze tijd het goede zicht op de Bijbel te houden. Dat is niet vanzelfsprekend. Er woeden, zeker ook binnen

zijn kerk, heftige discussies over het gezag van de Bijbel in een aantal kwesties. Huijgen noemt het debat over de vraag of vrouwen ambtsdrager mogen zijn in de christelijke gemeente, of homoseksuele relaties zijn toegestaan en over het ontstaan van de wereld. Op die kwesties zelf gaat hij niet in. Hij stelt dat hij daarvoor andere boeken zou moeten schrijven. Daardoor creëert hij voor zichzelf de ruimte om verontruste lezers mee te nemen op het smalle pad dat hij bewandelt tussen de Scylla van de vrijzinnig-liberale lezing en de Charybdis van de fundamentalistische lezing. Hij stelt zijn mogelijk argwanende geloofsgenoten gerust door herhaaldelijk met instemming te verwijzen naar de in zijn kring gezaghebbende belijdenisgeschriften: de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Heidelbergse Catechismus. De historiciteit van de opstanding van Jezus staat ook, zo bezweert hij enkele malen, buiten kijf. Zijn punt daarbij is dat de opstanding 'meer dan historisch van karakter is' (blz. 180).

Juist op het punt van de historiciteit verschilt hij echter van mening met veel

mensen in zijn kerkelijke omgeving, die stellen dat de Bijbel in alle opzichten historisch betrouwbaar is. Huijgen wil daarentegen onderscheid maken tussen het evangelie van de opstanding en zo iets als het verhaal van de verwoesting van Jericho. Bij de opstanding breekt als het ware een andere werkelijkheid in. Het is ook niet alleen iets van het verleden, maar ook van de toekomst, die onze wereld nu al verandert.

Bij Bijbelse waarheid gaat het om iets anders dan alleen feitelijke juistheid. Hij geeft het voorbeeld van een verliefd jong stel. Als het meisje vol overtuiging haar liefde verklaart, zal de jongen toch niet antwoorden: 'Ik denk wel dat dat waar is'? Van hem wordt een andere reactie verwacht dan een bewering over het waarheidsgehalte van haar uitspraak. Zo doe je de Bijbel ook geen recht als je blijft steken in rationale discussies over de historiciteit. Huijgen pleit voor een andere benadering van de Bijbel. Overigens geeft hij – leuk om op te merken in dit tijdschrift – de voorkeur aan de benaming 'Schrift', omdat dit een 'gelovig engagement

veranderstelt' (blz. 32). Huijgen legt uitgebreid uit hoezeer ons moderne denken bepaald is door het rationalisme, zoals dat sinds Descartes het Westerse denken domineert. We zijn er, ook in de kerk, gewend aan geraakt om alleen voor waar aan te nemen wat we met ons verstand kunnen begrijpen en wat we met onze zintuigen kunnen waarnemen. Op die manier wordt er – ten onrechte volgens Huijgen – ook naar de Bijbel gekeken. Daarin beschreven wonderen moet 'echt gebeurd' zijn om voor waar te kunnen doorgaan. De Bijbelse waarheid is van een andere orde. Die kun je ook daarom ook niet beschermen met rationele argumenten, zoals bijvoorbeeld gebeurt door creationisten. Je kunt je er wel door aan laten spreken als je je ervoor open stelt. Wat dit gelovig lezen van de Bijbel inhoudt maakt Huijgen om te beginnen duidelijk aan de hand van Luther. Hij legt uit wat Luther bedoelt met bijbellezen in de drie stappen van gebed, meditatie en aanvechting. Het houdt in dat je je als lezer bescheiden opstelt en je niet je eigen opvattingen wilt teruglezen in de Bijbel.

Het is eerder andersom: het is een kwestie van jezelf 'laten lezen'. Dat kan ook betekenen dat de Bijbel jou tegenspreekt. Luther spreekt over het evangelie als tegenstander (blz. 178). Dezelfde gedachte vinden we bij Bonhoeffer: 'hij leest de Schrift tegen zichzelf in' (blz. 187). Bonhoeffer wordt door Huijgen, naast Luther en Noordmans, aangehaald als voorbeeldige gelovige bijbel-lezer. Bonhoeffer gebruikte daarbij ook de zogenaamde 'Losungen'. Dat is een boekje met bijbelteksten voor elke dag. Het wordt al sinds 1731 uitgegeven door de Hernhutters. De teksten zijn geselecteerd met nadruk op beloftevolle teksten en worden via loting geplaatst. Hoewel Huijgen enigszins terughoudend is (ze mogen niet in plaats van de persoonlijke lezing van grotere teksten komen), passen ze toch wel goed bij de door hem voorgesteld benadering. Huijgen eindigt zijn boek ook met de 'Losung' voor de dag waarop hij zijn manuscript afsloot en is blij verwonderd over de manier waarop de tekst hem juist bij die gelegenheid aanspreekt. Dat zegt ook wel iets over de houding die hij belang-

rijk acht voor verantwoorde omgang met de Bijbel: vol vertrouwen in de manier waarop de drie-enige God zich openbaart in de Bijbel. Dat betekent als vanzelf dat de Bijbel voor lezers met een ander vooroordeel een heel andere betekenis krijgt. Dat lijkt me een terechte en ook heel spannende gedachte, die ook de vraag oproept naar de waarheidsclaim van dat vooroordeel. De benadering die Huijgen voorstelt lijkt op die van het synoderapport voor de Gereformeerde Kerken 'God met ons: over de aard van het Schriftgezag' (1981) waarin sprake is van een 'relationeel waarheidsbegrip'. Dat riep toen heel veel discussie op. Het boek van Huijgen zal binnen zijn kerk ook niet door iedereen met gejuich worden begroet. Hopelijk opent het wel het goede gesprek dat het verdient.